

толерантне отношение к студентам, и направленных на учебно-познавательные, учебно-профессиональные и квазипрофессиональные виды деятельности студентов в условиях кредитно-модульной системы организации учебного процесса; использование педагогических технологий, мотивирующих будущих учителей к здоровьесберегающей деятельности, формирующих навыки рефлексии и самокоррекции.

Обосновано, что данные педагогические условия в совокупности обеспечивают развитие студента в динамической нелинейной педагогической реальности как профессионала, способного к использованию здоровьесберегающих технологий.

Ключевые слова: педагогические условия, будущие учителя естественнонаучных дисциплин, профессиональная деятельность, здоровьесберегающие технологии.

YEFIMOVA V. M. Pedagogical conditions of future Science teachers training for the application of health protecting technologies.

The papers substantiates pedagogical conditions of future Science teachers training for the application of health protecting technologies. The conditions include: creation of health protecting educational environment; actualization of health protecting component of the content of future Science teachers training and its focus on professional activity; the choice of modern methods, forms and means that correspond the principles of subject-subject interaction and tolerant attitude to students, and are focused on educational-informative, educational-professional and quasiprofessional activities of future teachers interms of credit-modular system of educational process organization; application of pedagogical technologies motivating teachers to use health protecting technologies forming skills of reflection and self-correction.

The complex of pedagogical conditions was implemented as an integrated system and acted as adiff use unity. It is proved that these pedagogical conditions provide development of student in dynamic nonlinear pedagogical reality as future professional able to use health protecting technologies in professional activity.

Keywords: pedagogical conditions, future Science teachers, professional activities, health protecting technologies.

УДК 378.147:159.947.5

Жолобов О. В.
Національний авіаційний університет України

МОТИВАЦІЙНА СКЛАДОВА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ КОМПЕТЕНОСТІ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ

Розглянуто вплив мотиваційної складової навчально-виховного процесу на формування професійної компетентності сучасних фахівців, який полягає в розумінні тісного взаємозв'язку мотиваційних устремлень студентів цілями та задачами, що вирішуються в освітньо-інформаційному середовищі.

Ключові слова: компетентність, особистість, мотивація, освітня послуга, мета, устремління, попит.

В умовах поступового зростання наукового і інтелектуального потенціалу країни, подальшого реформування освітньої системи проблема

розвитку особистості стає все більш актуальною. В законі України “Про освіту” (1996) іде мова про всебічний розвиток людини як особистості, як найвищої цінності суспільства, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями [1]. В національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті, національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2011–2020 рр. та ін. особлива увага приділяється створенню умов для підготовки висококваліфікованих конкурентоспроможних кадрів, здатних до самостійного наукового пізнання, освоєння сучасних інформаційних технологій, саморозвитку.

Принциповою ознакою організації сучасного навчально-виховного процесу для професійної освіти є впровадження компетентнісного підходу.

Складовими компетентності на думку багатьох науковців [2, 4], є мотиваційні засади, до яких належать: тенденція в більш ясному та чіткому розумінні алгоритму щодо досягнення конкретної мети; тенденція до контролю власної діяльності; включення емоцій у процес діяльності; готовність та здатність навчатися самостійно; використання зворотного зв'язку; впевненість у собі; самоконтроль; адаптивність як відсутність почуття безпорадності; схильність до міркувань про майбутнє; звичка до абстрагування; увага до проблем, що пов'язані з досягненням поставлених цілей; самостійність, оригінальність, критичність мислення; готовність вирішувати складні питання, працювати над суперечливим, що викликає неспокій; дослідження навколишнього освітньо-інформаційного середовища для виявлення його додаткових можливостей та ресурсів; готовність використовувати нові ідеї та інновації для досягнення мети; знання того, як використовувати інновації; впевненість в позитивному ставленні суспільства до інновацій; ефективне використання особистісних ресурсів; наполегливість; довірливість.

Компетентність трактується як специфічна здатність, необхідна для ефективного виконання конкретної дії в конкретній предметній галузі, що охоплює вузько-спеціальні знання-особливого роду предметні навички, способи мислення, а також розуміння відповідальності за свої дії.

Складові професійної компетентності в різних країнах мають відмінності, але для всіх країн спільними вважаються уміння, які необхідні для професійної життєдіяльності: уміння адекватного застосування знань, отримання інформації, поновлення знань та продовження навчання, самоосвіти, соціальні та комунікативні уміння, уміння спілкуватися, вирішувати проблеми та суперечні питання або конфлікти, працювати в команді, відчувати відповідальність.

На мій погляд, професійна компетентність повинна розглядатись в контексті її попиту на ринку фахової компетенції. Так, наприклад, на сьогодні найкраща компетентність в галузі виробництва кінських батогів та іншого кінського спорядження є значно менш затребуваною, ніж компетентність в галузі виробництва автозапчастин. Відповідно є значно

меншим за обсягом і сегмент ринку освітніх послуг для професійної підготовки фахівців з виробництва кінського спорядження. Кожна професійна компетентність повинна бути ринкоорієнтованою, тобто фактично мати попит, який би задовільнявся пропозицією за рівнозваженою ціною. В роботі [3], в тому числі, розглянуті причини безробіття на прикладі Сполучених штатів Америки в періоди економічного спаду в 50-ті та 80-ті роки минулого століття. Так, серед безробітних та незайнятих людей є немало таких, що відмовляються від різних пропозицій роботи, маючи відносно високу фахову компетентність в окремих професіях. Це перш за все пов'язано з відсутністю реального ринкового попиту на певну професійну компетентність в певний час. Одночас людина може бути ні зацікавлена в роботі, яка потребує іншої, можливо, значно меншої професійної компетентності. Відповідно в такі періоди часу можна говорити про надвиробництво відносно деяких професійних компетентностей в галузі освітніх послуг.

Професійна компетентність, згідно з дослідженнями Ю. Татура [4] передбачає усвідомлення особистістю своїх устремлінь до діяльності-потреб та інтересів, прагнень і ціннісних орієнтацій, мотивів діяльності, уявлень про свої соціальні ролі; самооцінку особистісних властивостей та якостей як майбутнього спеціаліста.

З позицій системного підходу в роботах Л. Амірової, З. Багішаєва професійна компетентність розглядається, як один з компонентів професійної мобільності поряд з професійною діловістю, що має в своїй основі особистісну активність; професійну гнучкість, що базується на адаптивності як особистісної властивості: професійним новаторством, психологічним фундаментом якого є здатність до творчої діяльності.

Більшість авторів розглядають чотири групи концепій професійної компетентності особистості:

– традиційна концепція Т. Парсона та Дж. Дейвіса, згідно з якою людина є професійною від народження, і щоб визначити саме її професійну діяльність, достатньо вивчити її індивідуальні властивості. Пошук професійної діяльності, що відповідає особистістним якостям людини, забезпечує її професійну компетентність;

– теорія образів або “структурна теорія” (автори Д. Міллер, Е. Фромм та ін.) пов'язує схематичні описи людей та їх праці;

– гуманістична концепція А. Маслоу [5], зміст якої полягає у вивченні мотиваційних устремлінь особистості в контексті її професійної діяльності;

– концепція індивідуалізації (автор Тідеман), яка розглядає формування професійної зрілості особистості, професійних особливостей фахівця як похідних його індивідуально-психологічних властивостей.

Таким чином, професійна компетентність – це особистісна інтегральна характеристика людини, яка на високому рівні опанувала норми професійного спілкування, відповідає професійним ціннісним орієнтаціям,

розвиває свою особистість засобами професії; збагачує досвід професії; гнучко враховує нові запити суспільства до професії.

Формування професійної компетентості тісно пов'язане з мотиваційними устремліннями особистості, що збігається з постулатами сучасної теорії акмеології.

Акмеологія – наука, що виникла на стику природних, суспільних і гуманітарних дисциплін, вивчає закономірності та механізми розвитку людини на щаблі її зрілості і, особливо, при досягненні найбільш високого рівня цього розвитку. Вища ступінь зрілості, її вершина – “акме” – це багатовимірне становище людини, що охоплює певний період її розвитку, характеризує, наскільки вона відбулася як громадянин, фахівець своєї справи, як особистість. За древньогрецькою “бути в акме” означає бути “в повному кольорі (квітуча пора), на вищому щаблі розвитку”. Об'єктом акмеології є особистість, що розвивається на ступені зрілості. Предметом, в широкому розумінні, – об'єктивні і суб'єктивні чинники, які сприяють або перешкоджають прогресивному розвитку зрілої особистості, ті умови, за яких доросла людина може досягти найвищого рівня продуктивності у своїй професійній діяльності, творчості, відносинах.

Так, у своїй книзі “Мотивація і особистість” [5] А. Маслоу пише, що навіть у випадку, коли всі потреби задоволені, часто (якщо не завжди) ми можемо очікувати, що незабаром знову виникнуть занепокоєння і незадоволення, якщо людина не займається тим, для чого вона створена. Музиканти повинні писати музику, художники – картини, поети – складати вірші, щоб залишатись в гармонії з самим собою. Людина повинна бути тим, чим вона може бути. Люди повинні зберігати вірність своїй природі. Таку потребу ми можемо називати самоактуалізацією. Цей термін відноситься до бажання людей реалізувати себе і проявити те, що в них потенційно закладене. Ця схильність може бути визначена як бажання більшою мірою проявити властиві людині відмінні риси, щоб досягти всього, на що вона здатна.

Система організації навчально-виховного процесу призначена для розв'язання дидактичного завдання – це цілісна множина сукупності її основних складових. Вона складається із взаємопов'язаних елементів: мети, навчальної інформації, засобів педагогічної взаємодії суб'єктів і об'єктів навчання, форми їх взаємодії тощо. Системоутворюючими поняттями навчального процесу є мета навчання, викладання, учіння і результат. Усі ці елементи охоплені зворотними зв'язками, створюють цілісність і діють у комплексі.

Формування професійної компетенції в контексті гуманістичної теорії А. Г. Маслоу можливе в рамках особистісно-орієнтованої освіти. Так, в роботах авторів Е. Ф. Зеєра, Ф. Н. Ключєва, А. Я. Найн, О. Н. Шахматова визначаються такі принципи особистісно орієнтованої освіти:

– пріоритет індивідуальності та самоцінності учнів;

– технології професійної освіти співвідносяться із закономірностями професійного ставлення до особистості;

– зміст професійної освіти визначається рівнем розвитку сучасних соціальних, інформаційних, виробничих технологій та подальшого професійного розвитку;

– професійна освіта повинна мати випереджаючий характер;

– дієвість професійного освітнього процесу, організація навчально-просторового середовища;

– максимальна спрямованість на індивідуальний досвід учня, його потреби в самоорганізації, самовизначенні та розвитку.

Професійна компетенція майбутнього фахівця також визначається специфікою діяльності, яка може розглядатись як професійно-виробнича система. Формування професійних компетенцій здійснюється у таких напрямках:

– детермінування світогляду, формування професійної спрямованості, психологічної готовності до професійної діяльності;

– зростання самосвідомості та соціальної зрілості;

– орієнтування суб'єкта навчання на особистісний професійний розвиток;

– об'єднання всіх одержаних знань, вмінь та навичок в контексті формування цілісної професійної освітньої діяльності.

Таким чином, формування професійної компетентності майбутніх офіцерів запасу полягає в запровадженні форм і методів індивідуального підходу в навчально-виховну діяльність. Все це висуває низку вимог до професійної компетентності викладачів. Відповідно до постулатів теорії А. Г. Маслоу стосовно мотивованості викладача в отриманні найвищих результатів своєї діяльності, її ступінь, безпосередньо впливає на мотивацію в досягненні успіху у студентів, кращому засвоєнню ними знань, набуття фахових умінь, особистісного розвитку.

Практична корисність розглянутої мотиваційної складової навчально-виховного процесу в контексті формування професійної компетентності сучасних фахівців полягає в розумінні тісного взаємозв'язку мотиваційних устремлень студентів з цілями та задачами, які вирішуються в освітньо-інформаційному середовищі.

Розуміння професійної компетентності як ринкової категорії надасть змогу підвищити якість освітніх послуг, зробить їх більш спрямованими, надасть можливість для розвитку та самоактуалізації особистості.

Використана література:

1. Закон України. Про освіту. Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 34, ст. 451.
2. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация. – М. : “Когито-Центр”, 2002. – 396 с.
3. Хейне Пол. Экономический образ мышления / пер. с англ. – М. : Изд-во “Каталаксия”, 1997. – 704 с.

4. Татур Ю. Т. Компетентность в структуре модели качества подготовки специалиста // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 3.
5. Maslow A. H. Motivation and Personality. – New York : Harpaer & Row, 1954.

ЖОЛОбОВ О. В. Мотивационная составляющая как важный элемент компетентности современных специалистов.

Рассмотрено влияние мотивационной составляющей учебно-воспитательного процесса на формирование профессиональной компетентности современных специалистов, которое заключается в понимании тесной взаимосвязи мотивационных устремлений обучающихся с целями и задачами, решаемыми в образовательно-информационной среде.

Ключевые слова: компетентность, личность, мотивация, образовательная услуга, цель, устремления, спрос.

ZHOLOBOV O. V. Motivational constituent as important element to the competence of modern specialists.

Influence of motivational constituent of educationally process is considered on forming of professional competence of modern specialists, that consists in understanding of close intercommunication of motivational aspirations student with aims and tasks, decided in an educationally-informative environment.

Keywords: competence, personality, motivation, educational service, aim, aspirations, demand.

УДК 371

Князева І. О.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

ЕТАПИ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ У ВИЩОМУ ТЕХНІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті визначено та охарактеризовано етапи адаптації студентів-іноземців першого року навчання у вищому технічному навчальному закладі. На основі аналізу наукових матеріалів наведено визначення “адаптації”. Визначено основні проблеми, що виникають у студентів-іноземців на кожному етапі адаптації. Розкрито специфічні ситуації, з якими стикаються студенти в іноземному суспільстві. Наведено рекомендації викладачам щодо покращення умов адаптації студентів-іноземців. Висвітлено особливості міжкультурного спілкування у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: студенти-іноземці, адаптація, викладач-куратор, вищий технічний навчальний заклад, міжкультурне спілкування.

З кожним роком зростає кількість студентів-іноземців у вищих навчальних закладах України. Українська вища школа усе активніше залучається до процесів інтернаціоналізації, що, однак, мають певну специфіку, зумовлену самою системою вищої освіти в Україні та соціально-історичними, культурними особливостями нашої країни. З огляду на це